

Könyvismertetés

Mátyás Csaba (szerk.): Forest Genetics and Sustainability

(magyar cím: Erdészeti genetika és az erdők tartamossága)

(Kluwer Acad. Publishers, 1999. 287. o., Dordrecht–Boston–London)

Korunk egyik legnehezebb kérdése annak a feszültségnek feloldása, ami a népesség rohamos szaporodása és a természeti erőforrások csökkenése között található. Ennek jele – többek között – a globális erdőterület gyors csökkenése. A káros jelenség előidézője a fejlődőnek csúfolt trópusi országok gazdasági elmaradottsága. A növekvő népesség számára újabb és újabb művelhető mezőgazdasági földterületekre van szükség. Ám ezek szakszerűtlen használata fokozza az újabb területek művelésbe vételének igényét. A megvalósítás a kiirtott erdők helyén lehetséges. De szűkölködik ez a térség hozzáférhető energiaforrásokban is (pl. hiányzik a főzéshez szükséges energia), kielégítését az idő előtt levágott erdők faanyaga szolgáltatja. Ezen túl a gazdasági fejlesztéshez elengedhetetlen infrastruktúra megteremtése tőkét kíván, amit az elmaradott, szegény országok nyersanyagkincsük – köztük a fa – áruba bocsátásával tudják megszerezni. Mindez a trópusi erdők rohamos területvesztését okozza és globális környezeti károsodás megjelenését idézheti elő.

A káros folyamat megállításának egyik lehetősége a nemesítésben, nemesített fajoktól ültetvényes természetben, valamint a meglévő genetikai anyag megőrzésében rejlik. Erre a feladatra kell a genetikára épített erdészeti nemesítésnek vállalkoznia. Feladatának megoldását az új lehetőségek megjelenése – ilyen a biotechnológia – hathatósan segíti.

Ugyanakkor – ezt is látnunk kell – sokan bizalmatlanul szemlélik ezeket a törekvéseket, a természetes génkészletek pusztulásától tartanak, és nem nézik jó szemmel a természetes erdők helyén megjelenő, nemegyszer monokultúrás ültetvényeket.

Az elmondottak vázlatosan érzékeltek, hogy az erdészeti genetikára és nemesítésre fontos feladatok várnak, úgy kell ezeket megoldanunk, hogy a

kedvező hatások kellően érvényesülhessenek, ám az aggodalmaknak ne legyen valós táptalajuk.

A kutatási teendők összehangolására nemzetközi szervezetek szolgálnak, többek között az Erdészeti Kutatóintézetek Nemzetközi Szövetsége (IUFRO) Erdészeti genetikai és nemesítési munkabizottsága. A szervezet munkájában több évtizede magyar kutatók is aktív részt vállaltak (Szőnyi L., Kopecky F. és társaik). Kutatómunkájuk eredményeinek, közéleti szereplésüknek elismerését jelenti, hogy a munkacsoportnak ma magyar elnöke van dr. Mátyás Csaba professzor személyében. Ő kezdeményezte a bizottság időszerű feladatait megbeszélő konferencia összehívását Pekingben. Ezen 32 országból több mint 100 szakember vett részt és mintegy 50 kutató tartott egyes szakkérdésekről beszámolót. Az írásos anyagok megjelentek a címben jelölt holland kiadó jóvoltából, Mátyás Csaba szerkesztésében, angol nyelven.

Az ott tárgyalt témakörök az alábbi fejezetekre bontva kaptak helyet a kötetben: 1. Bevezetés, 2. Az erdészeti genetika és nemesítés helyzete, megoldásra váró kérdései, 3. A populációk alkalmazkodási potenciálja, 4. A genetikai erőforrások és a változóban lévő környezet kapcsolata, 5. A genetikai erőforrások tartamos kezelése, az erdőgazdálkodás erre gyakorolt hatása, 6. Az erdei genetikai erőforrások megőrzése, 7. A genetika és az erdei fák nemesítésének nehézségei és kilátásai, 8. A genetika szerepe a világ erdeinek tartamos kezelésében.

A tanácskozás résztvevői a jövő teendőire vonatkozóan határozatot fogadtak el, főbb pontjai az alábbiak:

– A döntéshozóknak és tudósoknak meg kell oldaniuk a hosszútávú fanemesítésnek, a rövidtávú genetikai tanulmányoknak és a társadalom szociális és politikai áramlatainak összehangolását.

– Növelni kell a rost- és fatermesztést, kielégíteni a növekvő igényeket, ezzel csökkenteni a természetes erdőkre nehezedő gazdasági nyomást.

– Az erdészeti nemesítési kutatásokat világszerte néhány fajra kell korlátozni, elsősorban azokra, amelyeket belterjesen kezelt ültetvényeken termesztenek. Ehhez fel kell használni a biotechnológia eszközeit is (genetikai

térképezés, markerekre épített szelekció, genetikai mérnöklés fejlesztése).

– Törekedni kell a fajok, populációk alkalmazkodási potenciáljának megismerésére, különös tekintettel a változó ökológiai környezetre, és az adaptáció számítható kifejezéséhez mutatókat kell találni. Fel kell használni a génmarkereket. Vizsgálni kell a fajok fenotipikus plaszticitását és alkalmazkodási képességeit.

– Az erdők termőképességét és genetikai erőforrásait a tartamosságra építve kell megőrizni.

– A génanyagokkal gazdálkodni kell a hagyományos erdőművelési keretek között is.

– A genetikai és nemesítési kutatások hasznosságáról meg kell győzni mind a politikusokat, mind a közvéleményt. A politikának támogatnia kell a kooperációs kutatásokat.

Az elmondottak jól jelzik a genetika növekvő szerepét, fontosságát. Alap kutatások nélkül aligha hasznosíthatjuk az erdőrezervációkat, a természetes erdőben ma még meglévő genetikai erőforrásokat és aligha alapozhatjuk meg a XXI. század erdőgazdálkodását.

Ref. Dr.h.c.Dr. Szodfridt István

Erdő és nyelv

2000 az erdészeti nyelvújítás jubileumi éve. *Kádár Zsombor* erdőmérnök hosszú évtizedes munkájának eredménye a kiadvány. A mintegy ötezer című kártyakészlet, rendezetése alatt bizony sok Marosvásárhelyi éjszakában szűrődött ki a fény *Kádár Zsombor* dolgozószobájának ablakából.

Dr. Oroszi Sándor sorozatszerkesztő ajánlásából idézünk:

„A diktatúra éveiben nemcsak a „Székelyföld” szónak, illetve a székeleyeknek az emlegetése „ment ki a divatból”, hanem egy szakmának a csak a magyarokra vonatkozó történetét sem lehetett megírni – még az íróasztal fiókjának sem. Pedig a székeleyeséget már a múlt századi erdészeti írók is úgy emlegették, mint a leggazdagabb erdészeti múlttal rendelkező magyar népcsoportot. Tehát a székeleyek erdőre vonatkozó ismereteit, erdővel kapcsolatos történetét feltétlenül össze kell gyűjteni – egyiket-másikat már szinte az utolsó pillanatban. Az egykori, hagyományos eljárások ugyanis megváltoztak, az emberek kicserélődtek, a régiekkel a kifejezések is elvesztek, elfelejtődtek. Egy-

szóval: a probléma – akár a népé, akár a nyelvvé – sztalini módon kezdte megoldani önmagát.

Kádár Zsombornak volt bátorsága ennek a folyamatnak ellenállni, s ehhez kitalált egy sajátos műfajú feldolgozást, mely a székelyek szakszókincsét és erdészettörténetét egyidőben ismerteti, létrehozott erdészeti népszerűsítő munkát, aminek szótár-, illetve lexikonalakot adott. Ahogyan vallja: egy lelkiismeretes műkedvelőnek sok mindent szabad. (Bár sok ilyen „lelkiismeretes műkedvelője” lenne az erdélyi magyarságnak!) A „kevert” kézirat így, a címszavak értelmezése ürügyén – elsősorban mintegy 4000 példamondat betagolódásával, viszonylag gazdag ábraanyagával, táblázataival – erdészeti és technikatörténetet is tartalmaz, ugyanakkor a fejezetekre történő bontás az egykori és mai erdészeti munkáknak az erdészeti tudomány által megkövetelt formában történő ismertetését is szolgálja.”

Sopron nem ereszt el

Erdészettörténeti közlemények negyvennegyedik kötete. A Soproni Műhely különszáma.

Sajnálhatják mindazok, akik nem olvasták e sorozat eddig megjelent kötetait akár időhiányra vagy egyéb, az olvasást akadályoztató tényezőre hivatkozva. Mert gyökereink ismeretéhez hozzátartozik e sorozat naprakész ismerete, s nem kereshetünk kibúvókat adott esetben, ha bizonyos kérdésekben autentikus véleményt kell mondanunk – vagy legalábbis megérteni azokat.

Sopron nem ereszt el!

Aki a soproni Alma Máterben töltött öt vagy bármely ok miatt több évet és mindezen időt élete meghatározó ciklusának tartja, ismernie kell a bölcső ringásának valamennyi részletét.

A bölcső nem ereszt el.

Az elmúlt évtizedek történéseit figyelembe véve büszkék lehetünk magunkra. Mindazokra, akiknek cselekedetei kiállták a történelem emberléptékű próbáját.

De jó soproni diáknak lenni a kiadványban ismertetett történések tudatával, ma is.

Vajon jó volt-e ez mindenkinek? 1951-ben 45 hallgatót tanácsolt el a szovjet mintára szerveződött diktatúra. Ennek az eseménynek hiteles történetét is olvashatjuk éppúgy, mint az 56-os forradalom soproni eseményeit, történéseit egy-egy érintett elbeszélése alapján.

Kiváló munkát végzett a két szerkesztő: *Oroszi Sándor* és *Nyári László*. *A szerk.*

GRUBE

GRUBE Kereskedelmi Kft.
2030 Érd, Kadarka u. 1.
Tel.: +36 23/520-180
Fax: + 36 23/520-183

Erdészeti, kertészeti, parkápolási eszközök és felszerelések

ÁLLÁS AJÁNLAT

A GRUBE Kft. Egy nemzetközi szinten tevékenykedő cég leányvállalata, amely erdészeti, kertészeti, mezőgazdasági és parkápolási eszközök értékesítésével foglalkozik, továbbá megtalálható kínálatunkban szabadidő, vadász- és gyermekruházat is. Tevékenységünk az ország teljes területére kiterjed. Katalógusunk közel 1000 terméket tartalmaz, amely lefedi az erdészeti eszközök szinte teljes skáláját.

A cég érdi központjában (2030 Érd, Kadarka u. 1.) munkatársat keresünk az alábbi pozícióba:

KERESKEDELMI MUNKATÁRS

Az Ön feladata alapvetően kapcsolattartás, meglévő és leendő partnerek személyes felkeresése Magyarország területén, kereskedelmi hálózatunk felépítésében való részvétel, helyi árubemutatók tartása, új termékeink piaci lehetőségeinek feltárása, kis- és nagykereskedelmi tevékenység bonyolításában való részvétel.

A POZÍCIÓ BETÖLTÉSÉNEK FELTÉTELEI:

- Közép-, vagy felsőfokú erdészeti, mezőgazdasági végzettség
- Számítógépes ismeretek (Word, Excel)
- Kiváló kommunikációs készség
- Precizitás, megbízhatóság
- B kategóriás jogosítvány
- Jó megjelenés

Pályakezdők jelentkezését is várjuk!

ELŐNYT JELENT:

- Alapszintű német társalgási nyelv ismerete
- Fogékonyság új ismeretek elsajátítására
- Kedvvel a változatos munkát, szeret utazni

*A vállalat versenyképes fizetést és kellemes mukahelyi légkört biztosít!
Ha ajánlatunk felkeltette érdeklődését, telefonáljon, illetve juttassa el hozzánk pályázatát (rövid magyar nyelvű önéletrajz, fénykép)!*

*Címünk: GRUBE Kft. 2030 Érd, Kadarka u. 1.
Tel.: (+36) 23/520-180 Mobil: (+36) 20 9412-909*

Krónika

175 éve született BEIVINKEL KÁROLY (1825–1893), aki a magyar nyelvű erdészeti irodalom megteremtésének jeles harcosa. Ő írta az első magyar nyelvű erdészeti szakkönyvet (*Erdőgazda. Elméleti és gyakorlati segédkönyv mezőgazdák, kezdő erdőszők, általában minden ügybarát s nagyobb földbirtokos számára.* Pest, 1853).

150 született HORVÁTH SÁNDOR (1850–1922), aki a magyar erdészeti törvényalkotás, a magyar erdészeti igazgatás jeles személyisége. 1916-ban új erdőtörvény-tervezetet alkotott, amely nemcsak az 1935. évi erdészeti és természetvédelmi törvénynek volt az alap-

ja, hanem egyes vonatkozásaiban (nemzeti parkok létesítése, általános üzemtervezési kötelezettség stb.) ma is használatos fogalmakat vezetett be. Hosszú éveken át volt az Erdészeti Zsebnaptár szerkesztője.

100 éve alkották meg az erdőmunkásokról szóló 1900:XXVIII. törvénycikket.

25 éve, 1975-ben ültették a második világháború utáni egymilliomodik hektár erdőt, a megelőző 30 egymilliomodik hektár erdősítése ekkor készült el (Kecskemét).

Oroszi Sándor

az Erdészettörténeti Szakosztály elnöke